

فهرست

صفحه	عنوان
۲	مقدمه
۳	معرفی
۳	اهداف شرکت در جشنواره
۴	مراحل جشنواره
۴	عوامل موفقیت
۵	روش های استفاده شده
۵	تقدیر و تشکر
۶	برخی از مشکلات جشنواره
۷	انتظارات همکاران
۷	نکات قابل توجه در جشنواره
۱۱	ملاک های داوری
۱۷	نکاتی در رابطه با تدریس
۱۹	دلایل عدم استفاده از روش های فعال
۱۹	پیشنهاد
۲۰	چند خاطره
۲۱	سخن پایانی

مقدمه:

مقاله‌ی ارائه شده که اکثر آن حاصل تجربه‌ی بیست ساله‌ی حقیر می باشد به عنوان اثری کوچک تقدیم می گردد زیرا شکی نیست که بیان مطلب آن هم در باره‌ی دبیر دینی و تدریس موفق کار ساده‌ای نیست و از عهده‌ی هر کسی نیز بر نمی آید و به طور حتم در گوشه و کنار این کشور عزیز و پهناور معلمان موفق هستند که به شایسته ترین نحو ولی گمنام مشغول خدمت هستند لذا امیدوارم کاستی های آن را به دیده‌ی اغماض بنگرید .

از آن جا که بنده به لطف خداوند توانستم در جشنواره‌ی الگوهای برتر تدریس دین و زندگی اسال ۱۳۸۴ رتبه‌ی منتخب کشوری را به دست آورم بر آن شدم تا بدینوسیله از زحمات همکاران عزیزی که در این امر مرا یاری کردند تشکر نمایم .

در این مقاله ابتدا به بیان مطالبی در رابطه با جشنواره‌ی مذکور پرداخته ام و سپس نکاتی در رابطه با روش های تدریس و معیار های داوری در جشنواره را بیان نموده ام.

معرفی:

اینجانب مهدی قدرتی متولد ۱۳۴۶ می باشم. سال ۱۳۶۴ در رشته ی علوم تجربی دیپلم گرفتم و در سال ۱۳۶۶ از تربیت معلم شهید بهشتی مشهد در رشته ی دینی و عربی فارغ التحصیل شدم و در سال ۱۳۷۱ لیسانس الهیات و معارف اسلامی را اخذ نمودم.

مدت ۲۰ سال سابقه ی تدریس دارم که ۵ سال آن در مقطع راهنمایی و ۱۵ سال دیگر در مقطع متوسطه و پیش دانشگاهی دبیرستان های منطقه ی بشرویه مشغول خدمت بوده ام.

و اما بشرویه اکنون یکی از بخش های استان خراسان جنوبی است که به جرأت می توان گفت تمام فرهنگیان علی رغم مشکلات فراوان و امکانات محدود و آب و هوای نا مناسب با تمام توان ، عاشقانه خدمت می کنند که موفقیت های دانش آموزان در کنکور و... گواه این ادعا است.

اهداف شرکت در جشنواره:

در ابتدا که جشنواره اعلان شد هدف من تنها این بود که به این مسابقه پاسخ مثبت داده باشم زیرا من معتقدم که برگزار کنندگان مسابقات و جشنواره ها اهداف بزرگی را دنبال می کنند و در کنار آن این که به نقاط ضعف خود پی ببرم و در حقیقت بفهمم که از نظر تدریس در چه سطحی هستم زیرا به نظر من یک معلم با ۳۰ سال تجربه هنوز هم نمی تواند مدعی شود که در کارش ایرادی وجود ندارد .

بعد از این که به مرحله ی استانی راه پیدا کردم علاوه بر اهداف فوق می خواستم ثابت کنم که لازم است روش های فعال تدریس جایگزین روش های دیگر شوند و همچنین می خواستم ثابت کنم که می توان در مناطق محروم و با وجود امکانات محدود به نحو مطلوب تدریس کرد .

و پس از راهیابی به مرحله ی کشوری علاوه بر موارد مذکور، کسب افتخار برای منطقه ی بشرویه و بویژه استان خراسان .

مراحل جشنواره:

پس از اعلان جشنواره از طریق پوستر، نامه ی اداری و تشکیل جلسه برای این امر ، در زمستان ۱۳۸۳ رتبه ی اول منطقه را کسب نمودم که بر اساس برنامه ی اعلان شده طرح درس و فیلم تدریس به سازمان خراسان رضوی ارسال شد .

پس از بررسی موارد ارسالی از سایر مناطق ونواحی توسط داوران استان، در اول اردیبهشت ۱۳۸۴ اسامی ۸ نفر منتخبین جشنواره جهت شرکت در کارگاه آموزشی و اجرای مرحله ی استانی اعلان شد.

کارگاه آموزشی روز های ۱۳۸۴/۲/۸ و ۱۳۸۴/۲/۹ در ساختمان کراچیان برگزار گردید. و قرار شد در ۱۳۸۴/۲/۲۱ قسمت دوم درس هفتم که از طرف وزارت اعلان شده بود توسط افراد منتخب تدریس شود و با توجه به این که تازه استان خراسان بزرگ به سه استان تقسیم شده بود وامکان تغییر برنامه برای وزارت وجود نداشت ،علی رغم تلاش مسئولین قرار شد فقط یک نفر به مرحله ی کشوری راه یابد .

مرحله ی کشوری در استان گیلان ، بندر انزلی از ۱۳۸۴/۵/۷ لغایت ۱۳۸۴/۵/۱۰ برگزار شد که ۲۹ نفر از ۲۹ استان شرکت داشتند .

عوامل موفقیت:

شکی نیست که مهمترین عامل موفقیت در هر زمینه و برای هر شخصی لطف خداوند بزرگ است و در کنار آن برخی از عوامل عبارتند از :

۱- استفاده از روش های فعال متناسب با موضوع

۲- استفاده از رسانه های آموزشی مناسب بویژه استفاده از تکنولوژی

۳- استفاده از مثال های مناسب

۴- تدریس های آزمایش قبل از مراحل استانی و کشوری

۵- راهنمایی های داوران منطقه بخصوص آقای فرشاد

۶- کارگاه آموزشی که قبل از مرحله ی استانی برگزار شد

۷- پیگیری ها و زحمات فراوان داوران استانی قبل از مرحله ی کشوری بخصوص آقای عباسپور و آقای حاجیان نژاد

۸- و در پایان شاید داشتن برخی از ویژگی های فردی که آن ها را هم نیز بواسطه ی انتقادات و نظرات دانش آموزان به دست آورده بودم.

داشتن تجربه ی استفاده از روش های فعال نیز از نکات مهمی بود که در اجرای همکاران به سادگی قابل تشخیص بود.

روش های استفاده شده:

در مراحل مختلف جشنواره از روش های مختلفی استفاده کردم که عبارتند از:

۱- همیاری (کارایی تیم)

۲- پرسش و پاسخ

۳- بحث گروهی

۴- یاران در یادگیری

۵- مشارکت گروهی

۶- دریافت مفهوم

۷- قصه گویی

۸- مسابقه

۹- قرائت وهمخوانی

۱۰- بارش مغزی

تقدیر و تشکر:

لازم می دانم از تمام همکارانی که من را در این امر راهنمایی نموده و زمینه ی مناسب را فراهم نمودند تقدیر و تشکر نمایم:

آقای علیرضا فرشاد از داوران منطقه

آقای حسن نجفی سرگروه آموزشی منطقه

آقای محمد علی مهدی زاده مسئول گروه های آموزشی اداره در آن سال

آقای محمد مؤذن زاده مدیر دبیرستان امام خمینی (ره)

آقای علی اکبر آذری معاون دبیرستان امام خمینی (ره)

آقای حسن حدادیان فیلم بردار

آقای احسان اسکندر زاده از همکاران

آقای عباسپور و آقای حاجیان نژاد از داوران محترم استان که پس از مرحله ی استانی همکاری، تلاش و پیگیری های فراوانی داشتند .

آقای اطمینانی و آقای نائب سر گروه های محترم آموزشی استان

آقای مهندس کاظمی مسئول تکنولوژی

و جناب آقای ربیعی کارشناس مسئول محترم تکنولوژی و گروه های آموزشی

برخی از مشکلات جشنواره:

قبل از هر چیز لازم می دانم از تمام همکاران محترم استان کیلان که برگزار کننده ی مرحله ی کشوری بودند بواسطه ی برخورد بسیار شایسته ، مهمان نوازی و زحمات فراوان آن ها تقدیر و تشکر نمایم.

البته شکی نیست که در برگزاری هر مسابقه ای معمولاً کاستی ها بی هر چند اندک و نا خواسته وجود دارد که برخی از آن ها عبارتند از: ۱- کوچکی محل اجرای تدریس ۲- کمبود برخی از امکانات لازم ۳- عدم برنامه ریزی دقیق ۴- عدم ارسال فیلم های تدریس برتر به استان ها

انتظارات همکاران :

با توجه به نظر خواهی که از همکاران بعمل آوردم برخی از انتظارات همکاران از برگزار کنندگان جشنواره عبارتند از:

۱- ارسال تدریس های برتر به سایر مناطق ۲- توجه کافی به جشنواره و برگزیدگان آن حداقل همانند توجه به ورزشکاران و... از طریق درج موضوع در رسانه ها از قبیل روزنامه، شبکه ی صدا و سیما و ویژه نامه های مربوط به آموزش و پرورش ۳- برخورد همانند و شایسته با افراد شرکت کننده بویژه کسانی که مقامی را بدست می آورند ۴- استفاده از تجربیات همکاران شرکت کننده در مراحل مختلف، جهت هر چه بهتر برگزار نمودن جشنواره ها

نکات قابل توجه در جشنواره:

برای موفقیت در جشنواره رعایت یک سری از نکات می تواند تأثیر فراوانی داشته باشد که برخی از آن ها عبارتند از:

الف) تهیه ی یک طرح درس مناسب:

برای تهیه ی یک طرح درس رعایت موارد زیر ضروری است:

۱- ابتدا تهیه ی یک شناسنامه، شامل: ماده درسی، مدت جلسه، تعداد دانش آموز، شماره، موضوع درس، دوره، پایه، چیش دانش آموزان، تاریخ اجرا، تهیه کننده، محل خدمت

۲- بیان اهداف:

الف) هدف کلی: باید توجه شود که در این قسمت از مصدر های غیر رفتاری مانند: آشنا شدن، فهمیدن و... استفاده شود.

ب) هدف های جزئی: باید توجه شود که در این قسمت از فعل های غیر رفتاری مانند: آشنا شوند، بفهمند و... استفاده شود.

ج) بیان رئوس مطالب.

د) هدف های رفتاری: با استفاده از فعل های رفتاری مانند: بیان کنند، مثال بزنند و...

۳- بیان روش های تدریس که استفاده خواهد شد.

۴- بیان رسانه ها و وسایل آموزشی: توجه شود که در این قسمت نام تمام وسایلی که در جریان تدریس از آنها استفاده می شود ذکر گردد و نکته ی دیگر این که به آن ها وسایل آموزشی گفته می شود نه کمک آموزشی.

۵- رفتار ورودی: از فعل های رفتاری استفاده شود. در این قسمت توقع معلم از دانش آموز از آموخته های قبل است تا ارزشیابی صورت گیرد و برای درس جدید آماده شود.

مراحل تدریس و تنظیم محتوا؛ منابع و روش ها:

مراحل تدریس و تنظیم محتوا: شامل

الف) فعالیت های مقدماتی:

۱- سلام و احوال پرسی، حضور و غیاب، توجه به غائبین جلسه گذشته، بررسی تکالیف

۲- ارزشیابی پیش از تدریس: اجرای آزمون از درس گذشته، اجرای آزمون رفتار ورودی، اجرای پیش آزمون

نکته ی قابل توجه این که اگر درس قبلی با درس جدید ارتباط داشته باشد آزمون از درس گذشته و آزمون رفتار ورودی یکی خواهد بود.

۳- ایجاد آمادگی: (فعالیت های لازم جهت ایجاد آمادگی (ایجاد انگیزه) در دانش آموزان: که می تواند بیان خاطره، داستان و... باشد.

۴- معرفی درس جدید و بیان هدف های رفتاری درس : بهتر است در موقع اجرا به گونه ای باشد که تا آخر تدریس در معرض دید دانش آموزان باشد.

ب) ارائه ی درس : نکته ی بسیار مهم این که زمان این قسمت باید از نصف زمان جلسه بیشتر باشد یعنی حداقل نیمی از وقت باید برای ارائه ی درس باشد.

و نکته ی دیگر این که در این قسمت باید به فعالیت های معلّم، فعالیت های دانش آموز، روش و وسایل آموزشی اشاره شود.

ج) فعالیت های تکمیلی : شامل

۱- جمع بندی : که بهتر است توسط دانش آموزان انجام شود.

۲- ارزشیابی پایانی درس (اجرای پس آزمون)

۳- تعیین تکلیف : که اگر تکلیف اختیاری نیز داده شود بهتر است.

برای درک بهتر موارد فوق چارچوب یک طرح درس به شکل زیر می باشد :

طرح درس روزانه ماده درسی : مدت جلسه: تعداد دانش آموز: نفر شماره : موضوع درس : دوره : پایه : چینش	
دانش آموزان : تاریخ اجرا : تهیه کننده :	
محل خدمت :	
اهداف :	
هدف کلی :	
رئوس مطالب :	هدف های جزئی : دانش آموزان در پایان تدریس :
هدف های رفتاری : دانش آموزان در پایان (و ضمن) تدریس :	
روش های تدریس :	رسانه ها و وسایل آموزشی:
رفتار ورودی : دانش آموزان قبل از تدریس	
زمان	مراحل تدریس و تنظیم محتوا ، منابع و روش ها
	مراحل تدریس و تنظیم محتوا : الف) فعالیت های مقدماتی : ۱- سلام و احوال پرسی ، حضور و غیاب ، توجه به غائبین جلسه گذشته ، بررسی تکالیف
	۲- ارزشیابی پیش از تدریس : ۱- الف) آزمون از درس گذشته و آزمون رفتار ورودی : ب) اجرای پیش آزمون :
	۳- ایجاد آمادگی : (فعالیت های لازم جهت ایجاد آمادگی (ایجاد انگیزه) در دانش آموزان :
	۴- معرفی درس جدید و بیان هدف های رفتاری درس :

	(ب) ارائه‌ی درس :			
	فعالیت های معلم	فعالیت های دانش آموز	روش	وسایل آموزشی
	(ج) فعالیت های تکمیلی ۱- جمع بندی :			
	فعالیت های معلم	فعالیت های دانش آموزان		
	۲- ارزشیابی پایانی درس (اجرای پس آزمون)			
	۳- تعیین تکلیف :			

یک طرح درس باید به گونه ای باشد که اگر به دبیر دیگری داده شود به راحتی بتواند تدریس نماید و در صورت استفاده از روش کارایی تیم علاوه باید سوالات و پاسخ نامه نیز به طرح درس ضمیمه شود.

و برای نمونه، طرح درس مرحله ی کشوریم را در فایلی دیگر ارائه نموده ام که در صورت تمایل می توانید استفاده نمایید.

(ب) رعایت چند نکته ی ظریف در اجرا:

۱- شروع با بسم الله الرحمن الرحيم

۲- سلام و احوالپرسی

۳- اشاره به مناسبت

۴- حضور و غیاب

۵- توجه به غایبین جلسه ی گذشته

۶- ایجاد ارتباط عاطفی

۷- نگاه یکسان به دانش آموزان

۸- تشویق ها هم کلامی و هم توصیفی باشد و خیلی تکراری نباشد.

۹- دادن باز خورد لازم به دانش آموزان

۱۰- هر چه دانش آموز بیشتر در گیر باشد بهتر است .

۱۱- در ارزشیابی پیش از تدریس (از درس گذشته) بصورت داوطلبی نباشد و نفر مشخصی را هم از ابتدا نام نبریم بلکه بهتر است ابتدا سؤال مطرح شود و پس از دادن فرصت برای فکر کردن، از شخص مورد نظر خودمان پرسیم و نمره نیز ثبت گردد.

۱۲- در تدریس صدا یکنواخت نباشد .

۱۳- فرصت فکر کردن در مراحل مختلف تدریس داده شود.

۱۴- در جمع بندی بهتر است از دانش آموزان استفاده شود .

۱۵- در ارزشیابی پایانی بهتر است سؤال برای همه باشد ولی پاسخ از یک نفر .

۱۶- استفاده از روش های فعال تدریس و توجه به این نکته که در روش های همیاری از لفظ سرگروه استفاده نشود .

۱۷- استفاده از تکنولوژی بخصوص رایانه.

۱۸- توجه به تفاوت های فردی

۱۹- رعایت وقت در تدریس بسیار مؤثر می باشد و معمولاً در جشنواره ها زمان جلسه ی تدریس ۳۰ دقیقه ای می باشد.

ملاک های داوری:

معمولاً کسی که می خواهد در یک جشنواره شرکت نماید باید از ملاک های داوری اطلاع دقیق داشته باشد .

برای داوری معمولاً از ۵ داور استفاده می شود و در دومرحله صورت می گیرد: مرحله ی اول داوری در باره ی طرح درس و مرحله دوم در مورد اجرا. از بین این داوران دو نفر دبیر تخصصی ، یک نفر داور روان شناسی ، یک نفر داور تکنولوژی و یک نفر هم داور روش تدریس می باشد که ملاک های آن ها براساس فرم های سابق به شرح زیر می باشد:

فرم داوری طرح درس

ردیف	گویه	ضریب
۱	تنظیم شناسنامه طرح درس (کلاس، موضوع، تاریخ، زمان جلسه، تهیه کننده و...)	۰/۱
۲	پیش بینی هدف کلی	۰/۲
۳	تبدیل هدف کلی به اهداف جزئی	۰/۲
۴	تبدیل اهداف جزئی به اهداف رفتاری	۰/۱
۵	پیش بینی رفتار ورودی	۰/۲
۶	پیش بینی نحوه ارزشیابی (تشخیصی، تکوینی و تراکمی)	۰/۱
۷	پیش بینی مراحل تدریس و تنظیم محتوی	۰/۲
۸	پیش بینی روشهای تدریس مناسب	۰/۲
۹	پیش بینی مواد و رسانه های آموزشی لازم	۰/۲
۱۰	زمانبندی مراحل تدریس	۰/۱
۱۱	پیش بینی فعالیتهای فراگیران	۰/۲
۱۲	پیش بینی فعالیتهای معلم	۰/۲

فرم داوری ((دپیر تخصصی (۱ و ۲))

ردیف	گویه	ضریب
۱	بررسی تکالیف گذشته	۱/۵
۲	ارزشیابی ورودی (تشخیصی)	۳
۳	رعایت پیوستگی مفاهیم و مناسب بودن توالی موضوعات	۳/۵
۴	انتخاب و اجرای روشهای تدریس مناسب	۱/۵
۵	استفاده از وسایل آموزشی به طور مناسب	۳/۵
۶	خلاقیت و نوآوری در تدریس و استفاده از مواد و وسایل آموزشی	۳/۵
۷	توانایی انتقال محتوی تدریس متناسب با فراگیران	۳/۵
۸	تسلط بر محتوای تدریس (از لحاظ علمی)	۳/۵
۹	تناسب و هماهنگی تدریس با هدف های آموزشی کتاب درسی	۳
۱۰	تناسب محتوی با زمان تدریس و مدیریت کلاس	۱/۵
۱۱	هدایت فراگیران جهت کار بردی کردن مفاهیم	۳/۵
۱۲	ارزشیابی پایانی	۱/۵
۱۳	تعیین تکلیف	۱/۵
۱۴	انطباق اجرا با طرح درس نوشته شده	۱/۵

فرم داوری ((تکنولوژی آموزشی))

ردیف	گویه	ضریب
۱	تسلط در استفاده از وسایل آموزشی	۲
۲	تناسب و هماهنگی مواد و ابزارهای آموزشی با روش تدریس	۳
۳	هم سویی ابزارها و مواد آموزشی با انتقال محتوای آموزشی	۲
۴	نوآوری و خلاقیت در تهیه و استفاده از مواد و ابزارهای آموزشی	۳
۵	مشارکت فراگیران در استفاده از مواد و ابزارهای آموزشی	۳
۶	دسترسی پذیری مواد و وسایل آموزشی بکار رفته با موارد پیش بینی شده در طرح درس	۲
۷	انطباق مواد و وسایل آموزشی بکار رفته با موارد پیش بینی شده در طرح درس	۲
۸	انطباق تدریس مبتنی بر نظریه های یادگیری	۲
۹	مهارتهای کلامی و غیر کلامی به منظور برقراری ارتباط	۲
۱۰	استفاده به موقع و بجا از باز خورد دروس برای بهبود کیفیت یادگیری	۲
۱۱	تسهیل یادگیری توسط مواد و ابزارهای آموزشی بکار گرفته شده	۳
۱۲	خلاقیت و نوآوری در روش تدریس	۲
۱۳	استفاده بجا و بکارگیری مناسب از مواد و ابزارهای آموزشی	۲

فرم داورى ((روان شناسى))

ردیف	گویه	ضریب
۱	توجه به مسائل تربیتی ، اخلاقی و ارزشهای اسلامی	۳
۲	فعال ساختن فراگیران بطور پیوسته در فرآیند یاد گیری	۵
۳	متناسب بودن تشویق و تنبیه	۴
۴	ایجاد فضای آرام و خوشایند در کلاس	۴
۵	توجه به تفاوت های فردی فراگیران	۲
۶	گوش دادن به سخنان فراگیران و توجه به آنان	۲
۷	استفاده از سؤالات واگرا و تفکر نقاد	۴
۸	تکریم شخصیت (احترام به نظرات و ایده های دانش آموزان)	۳
۹	ایجاد فضای سؤال انگیز در کلاس	۳

فرم داوری ((روش تدریس))

ضریب	گویه	ردیف	مراحل تدریس
۳	ورود به کلاس و ایجاد ارتباط با دانش آموزان	۱	فعالتهای
۳	بررسی فعاليتها و تکالیف گذشته	۲	مقدماتی
۳	ارزشیابی ورودی (تشخیصی) (روش و محتوای سؤالات)	۳	تدریس
۳	ایجاد انگیزه و جلب توجه کلی فراگیران	۴	
۴/۵	بیان موضوع، زمینه سازی و ارائه اهداف درس	۵	
۴/۵	فراهم کردن موقعیت های مناسب برای تفکر	۶	
۳	استفاده بجا و بهره گیری از مواد و وسایل لازم (کتاب، تصویر، مدلها و ...)	۷	
۴/۵	نحوه تنظیم و ادامه فعالیتهای آموزشی بر اساس طرح درس	۸	اجرای
۴/۵	کنترل و هدایت (مدیریت کلاس، توجه به همه فراگیران و ...)	۹	تدریس (فرآیند)
۳	نحوه استفاده از پرسش و پاسخ در جریان تدریس	۱۰	یاددهی یاد
۳	ارزشیابی مستمر (تکوینی)	۱۱	گیری
۶	انتخاب و اجرای روشهای تدریس مناسب (همیاری و ...)	۱۲	
۳	نحوه تشویق و تنبیه فراگیران	۱۳	
۳	بیان (رسا بودن، عدم یکنواختی، عدم وقفه کلامی و ...)	۱۴	
۳	جمع بندی	۱۵	نتیجه گیری
۳	ارزشیابی پایانی (تراکمی)	۱۶	و فعالیتهای
۳	ارائه تکلیف مناسب	۱۷	تکمیلی

نکاتی در رابطه با تدریس:

به نظر من یک معلم در هر رشته ای که باشد برای تدریس علاوه بر مواردی که اساتید دانشگاه و متخصصان بیان می کنند به نکات ظریف دیگری نیز باید توجه داشته باشد که برخی از آن ها که در واقع حاصل تجربه ی شخصی من می باشد عبارتند از:

۱- در اولین جلسه ی تدریس بهتر است فقط به معرفی خود و بیان خصوصیات اخلاقی و بخصوص بیان اهمیت درس از نظر نیازهای جامعه و... و شناخت سطحی دانش آموزان بپردازد.

۲- داشتن طرح درس برای هر جلسه ی تدریس حتی در حد معمول.

۳- اشراف کامل بر درس: مسلم است که دانستن با تسلط کاملاً متفاوت است لذا مطالعه ی قبلی ضروری است حتی اگر بارها درسی را مطالعه کرده باشد.

۴- ایجاد رابطه ی عاطفی، منطقی و حساب شده با دانش آموزان و محبوب آن ها شدن.

۵- نحوه ی بیان مطالب: برخی از همکاران درس را مشکل تر از آنچه هست بیان می کنند تا به این وسیله بفهمانند که درس مهم است و حال آن که رسالت اصلی معلم این است که مطالب را به ساده ترین شکل بیان کند تا دانش آموزان براحتی درک نمایند. لذا برای چنین کاری بهتر است بیندیشیم که مطالب را چگونه بیان کنیم تا بهتر بفهمند.

۶- استفاده از روش های مناسب با موضوع: هر موضوعی و هر درسی روش خاصی را می طلبد به عبارت دیگر باید متناسب با مطلب روش مناسب را انتخاب نمود نه این که برای روشی که یاد داریم مطالب را مرتب نماییم. برای تحقق چنین امری شاید بهترین مکان جلسات گروه های آموزشی باشد تا با نقد و بررسی روش های متفاوت در مورد موضوعات گوناگون بهترین شیوه ها مشخص شود. (علاوه بر روش هایی که قبلاً گفتم روش نمایشنامه نیز برای برخی از مطالب می تواند مؤثر باشد).

یکی از محسنات روش های فعال این است که می توان بجای ۲۰ دقیقه دانش آموز را ۸۰ دقیقه درگیر نمود تا یادگیری بهتر صورت گیرد.

۷- پرسش های کلاسی به روش های متفاوت ولی هر جلسه انجام شده و نمره نیز ثبت گردد.

- ۸- جدی بودن و خلاف گفته عمل نکردن: گاهی اوقات برخی از همکاران با بیان این که می خواهیم در دانش آموزان ایجاد انگیزه نماییم به آن ها می گویند که اگر نمره ی پایانی را بالاتر از ۱۸ بگیرید به نمره ی مستمر شما اضافه خواهیم کرد و غافل از این که با این کار در حقیقت به دانش آموزان به طور عملی می گویند که اگر در طول سال درس نخوانید و فقط نمره ی پایانی خوب باشد اشکالی ندارد و این خود زمینه ای است برای درس نخواندن دانش آموزان در طول سال تحصیلی.
- ۹- در نظر گرفتن تفاوت های فردی دانش آموزان: که در نتیجه نحوه ی برخورد با هر دانش آموز و هر پایه قطعاً تفاوت خواهد داشت لذا داشتن اطلاعات جزئی در خصوص مسائل روانشناسی برای هر دبیری ضروری است.
- ۱۰- دقت در برخورد با دانش آموزان: کوچکترین رفتار و برخورد با دانش آموزان می تواند تأثیر بسیار عمیقی داشته باشد.
- ۱۱- دادن فرصت سؤال کردن به دانش آموزان و وادار کردن آن ها به پرسش .
- ۱۲- یک مشکل عمده ی برخی از دبیران که معمولاً ناخواسته نیز می باشد این است که فکر می کنند دانش آموزان خوب می فهمند به عبارت دیگر فکر می کنند هر چه می گویند دانش آموز یاد گرفته است در حالی که اغلب دانش آموزان شاید معنای ساده ترین لغات را هم ندانند ولی بخاطر برخی از مسائل نپرسند .
- ۱۳- وادار کردن دانش آموزان به فکر کردن: اغلب دانش آموزانی که از دوره ی راهنمایی وارد متوسطه می شوند هنوز یاد نگرفته اند که فکر کنند و استدلال نمایند و...
- ۱۴- استفاده از وسایل مناسب: که بهترین کار برای ماندگاری مطلب در اذهان است.
- ۱۵- استفاده از مثال های مناسب: گاهی اوقات یاد آوری مثال مساوی با یاد آوری مطلب است.
- ۱۶- نظر خواهی از دانش آموزان (با فراهم نمودن شرایط مساعد): بهترین منتقدان و صاحب نظران دانش آموزان می باشند. لذا نظر خواهی از آن ها حداقل در پایان هر نیم سال تأثیر بسیار زیادی در کیفیت تدریس دبیر دارد .
- ۱۷- آراستگی ظاهری دبیر در شخصیت او از نظر دانش آموزان بسیار مؤثر است.
- ۱۸- آگاهی کامل نسبت به برخی از مسائل مانند استفاده از رایانه .

دلایل عدم استفاده از روش های فعال:

متأسفانه با توجه به مزیت های فراوانی که روش های فعال دارند ولی برخی از همکاران در تدریس استفاده نمی کنند و این امر می تواند دلایل متعددی داشته باشد که برخی از آن ها عبارتند از:

۱- تسلط نداشتن دبیر.

۲- مشکل بودن تغییر روشی که سال ها از آن استفاده کرده اند.

۳- برخورد نامناسب مسئولین آموزشگاه

۴- عدم باور دبیران نسبت به تأثیر این روش ها

۵- حجم زیاد مطالب درسی و محدود بودن وقت

۶- عدم توجه شایسته مسئولین مربوطه نسبت به این روش ها و کسانی که از این روش ها استفاده می کنند.

پیشنهاد:

قبل از هر چیز لازم به ذکر است که بنده در حدی نیستم که بخواهم پیشنهادی مطرح نمایم و موارد زیر فقط در حد نظر می باشد.

۱- مسئولین به گونه ای برنامه ریزی نمایند که با انجام یک کار کارشناسی شده از تمام دروس توسط افراد خبره فیلم تدریس به شیوه ی فعال تهیه شود و به تمام نقاط فرستاده شود تا به عنوان نمونه بتوانند از آن استفاده نمایند.

۲- می بایست مسئولین با یک برنامه ریزی حساب شده فرهنگ استفاده از روش های فعال را تقویت نمایند و به دنبال عواملی باشند که بتوانند معلمان را تشنه ی استفاده از روش های فعال نمایند.

۳- در انجام هر طرحی موانع و مشکلاتی وجود دارد و افرادی که به طور مستقیم با آن در ارتباط هستند بهتر می توانند تشخیص دهند، لذا آسیب شناسی یکی از مهمترین امور در هر طرح می باشد به همین خاطر اگر طی یک فرم آماری حساب شده از دبیران در مورد علل عدم استفاده از روش های فعال سؤال شود در اندیشیدن راه چاره بسیار مؤثر خواهد بود.

چند خاطرہ:

۱- معمولاً در جشنواره های روش تدریس دبیر می تواند جهت هماهنگی چند دقیقه ای مطالب را با دانش آموزان مرور نماید. من نیز در مرحله کشوری تمام موارد را با آن ها هماهنگ کرده بودم بجز جزئیات مطالب یک مسابقه ای که قرار بود در قسمت پایانی تدریس اجرا نمایم و در هنگام تدریس وقتی کارت هایی که از قبل تهیه کرده بودم به گروه ها دادم تا آن ها را به دو دسته ی ثبوتی و سلبی تقسیم کرده و روی تخته ی وایت برد نصب نمایند یک مرتبه متوجه شدم یکی از گروه ها یکی از کارت ها را اشتباه چسبانده است در همان لحظه ناگهان به ذهنم رسید که از این کار می توان در جهت مثبت استفاده کرد و از دانش آموزان خواستم تا با مشورت اشتباه گروه را پیدا کنند که خوشبختانه توانستند و گروه مورد نظر را مورد تشویق قرار دادم.

۲- سال اول خدمت در یکی از روستاها بعد از حدود یک ماه تدریس عربی امتحانی از دانش آموزان گرفتم و در حالی که با خود فکر می کردم به بهترین شکل تدریس نموده ام و انتظار نمرات بالایی را نیز داشتم با ناباوری دیدم که اکثر دانش آموزان نمره ی کمتر از ۱۰ گرفته اند و به طور قطع این نمرات حاکی از این بود که هر چه برای آن ها گفته بودم یاد نگرفته بودند و مسلماً ایراد از تدریس بود و دانش آموزان هم شاید جرأت بیان کردن نداشتند که مجبور شدم مجدد از اول کتاب با روشی دیگر تدریس نمایم و از همان وقت متوجه شدم که گاهی اوقات دانش آموزان حتی معنای بیشتر کلمات ساده ای که در صحبت و تدریس استفاده می کنیم را نمی دانند ولی به دلایل متعدد حاضر به پرسیدن نیستند.

۳- در یکی از جشنواره ها به عنوان داور بودم که بعد از اتمام تدریس یکی از همکاران که از روش فعال مانند بحث گروهی و دریافت مفهوم و با کمترین امکانات استفاده کرده بود، دانش آموزی گفت: آقای دبیر ای کاش همیشه در کلاس های رسمی هم این گونه تدریس می کردید، این اولین جلسه ای بود که خسته نشدم و درس را هم خوب فهمیدم.

سخن پایانی :

ارزیابی حقیقی از هر درسی بویژه درس دینی و موفقیت در آن، زمانی است که در رفتار دانش آموزان تغییر ایجاد شود.